

Büşra Şen

Gazi University, busrasen.gazi@outlook.com, Ankara-Tukey

Saide Özbey

Gazi University, saideozbey@gmail.com, Ankara-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.1.1C0668>

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ İLE AKRAN İLİŞKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZ

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların duygusal zekâ düzeyleriyle akran ilişkileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma ilişkiyel tarama modelindedir. Araştırmada, "Genel Bilgi Formu"; "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği", "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Zonguldak ili Ereğli ilçesindeki resmi ilköğretim okullarının anasınıflarına, bağımsız anaokullarına ve özel anaokullarına devam eden çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 298 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre; Çocukların duygusal zekâ ölçeklerinden aldıkları puanlar arttıkça akranlarıyla olumlu ilişkileri artmaktadır. Çocukların cinsiyetine göre "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği" "Hikâyeler" testinden aldıkları puanlar arasında kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Çocukların yerleşim yerlerine göre Duygusal Zekâ Ölçeklerinden aldıkları toplam puanlar arasında ilçede yaşayanların lehine anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Akran İlişkileri, Duygusal Zekâ, Empati, Duygular

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS AND ACTUAL RELATIONS IN PRE-SCHOOL CHILDREN

ABSTRACT

The research aims at examining the relationship between the emotional intelligence levels and peer relations of 60-to-72-month children attending at a pre-school educational institution. The research was conducted in the relational survey model. A 'General Information Form'; the 'Sullivan Emotional Intelligence Scale for Children', and the 'Ladd and Profilet Child Behavior' were used in the research. The population of the research was composed of the children attending at the kindergartens of state elementary schools, independent kindergartens and private kindergartens in Ereğli, Zonguldak in the academic year of 2015-2016. The sample comprised of 298 children. According to the research result, children's positive relations with their peers were enhanced as their scores of the emotional intelligence scale increased. A significant difference was found in terms of gender between children's scores in the "Stories" test of the "Sullivan Emotional Intelligence Scale for Children" in favor of the girls. A significant difference was found in terms of children's place of residence in their total scores of "Emotional Intelligence Scales" in favor of those who live in the district ($p<0.05$).

Keywords: Pre-school Education, Peer Relations, Emotional Intelligence, Empath, Emotions

How to Cite:

Şen, B. and Özbey, S., (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Akran İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, **Education Sciences (NWSAES)**, 12(1):40-57, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.1.1C0668.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsan hayatı ve çevresiyle olan ilişkilerde duygular önemli bir yere sahiptir. Duygularının ve başkasının duygusal durumlarının farkında olabilen ve davranışlarını bu doğrultuda kontrol edebilen bireyin sosyal çevresinde daha başarılı olması beklenir (Goleman, 2011; Ulutaş, 2005). Bunları yapabilmek için kişinin önce kendini tanıması gerekir. Kendini tanıyabilme ifadesi ise, son yıllarda üzerinde araştırmaların sıklık gösterdiği duygusal zekâ kavramını akla getirmektedir. Duygusal zekâ öncelikle bireylerin kendini tanıma, anlama ve bunun yanında başkalarının duygularını da tanıma, anlama ve empati kurabilme olanağı tanıyan bir kavramdır. Kendini tanıma (öz bilinç) duygusal zekânın temelini oluşturur. Kişinin duygularını, güçlü ve zayıf yönlerini, ihtiyaçları ve dürtülerini tanıması anlamında kullanılır. Mayer öz bilinci; kişinin ruh halinin ve o ruh hali hakkındaki düşüncelerinin farkında olabilmesidir şeklinde tanımlar. Kendini her yönüyle tanıyabilen birey duygularını kontrol edebilir ve böylece kendi dışındaki insanlarla da sağlıklı ilişkiler yürütebilir (Deniz ve Öztürk, 2008; Goleman, 2011; Ümit, 2010).

Duygular, yaşam becerileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Başkasını anlayabilme, karşıdakinin ne hissettiğini düşünebilme, insanlar arasındaki iletişimin kuvvetlenip ilişkileri düzgün şekilde yürütebilmenin temelinde duygular ve en önemlisi de duyguları tanıma olgusu yer alır (Yılmaz, 2007). Goleman duygusal zekâyı; kendini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh hâlini düzenleyebilme, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermeme, kendini başkasının yerine koyabilme ve umut besleme olarak tanımlamaktadır (Goleman, 2011). Duygusal zekâ kişilerarası ilişkilerde, bireyin iletişim, problem çözme, kendine güven ve kendini tanıma gibi becerilerini geliştirerek sosyal ilişkilerindeki başarısını önemli ölçüde desteklemektedir. Kendini tanıyabilen, duygularının ve karşıdakinin duygularının farkında olabilen çocuğun akranlarıyla ilişkilerinde daha başarılı olması beklenir. Akran ilişkisi, çocuğun yakın çevresindeki diğer çocuklardan güvendiği, ilgi duyduğu, merak ettiği çocukla ya da çocuklarla etkileşime girmesiyle başlayan aileden sonra ikinci önemli sosyal çevredir. Akran ilişkileri sırasında çocuk, paylaşmayı, işbirliğini, saygıyı, empatiyi, problem çözme öğrenir. Kendini başkasının yerine koyabilme, ruh halini düzenleyebilme gibi özelliklere sahip olan birey çevresindeki kişilerle daha kolay etkileşime girer ve ilişkileri yürütmekte daha başarılı olması beklenir (Erten, 2012; Kuyucu, 2012).

Kendini tanıma, duygu ve düşünceleri konusunda insanın kendisiyle sürekli diyalog halinde olmasıdır. İnsanların, kendi iç dünyalarında olup bitenleri algılayabilmesi, davranışlarını da daha bilinçli kılar. Kendisini anlamayı başarabilen birey, aynı zamanda karşıdakini de anlamaya doğru ve başarılı bir adım atmış olur. Bu ise başarılı iletişimin bir anahtarıdır (Kasatura'dan aktaran Ümit, 2010:16). Çocukların akranlarıyla ilişkilerinde duygular ve empati kurabilme yeteneği oldukça önemlidir. Duygusal zekânın önemli diğer bir basamağı da empati kurmadır. Empati, karşıdakini anlayabilme, kendini karşıdakinin yerine koyabilme ve bireyin neye ihtiyacı olduğunu, ne istediğini bilme yeteneği olarak tanımlanabilir (Goleman, 2011). Çocuk, yaşamının ilk yıllarında içinde bulunduğu çevre ile etkileşime girer. Etrafındaki insanlardan etkilenir ve onlarla sosyal ilişkiler kurmaya başlar. Sosyal gelişimin etkisi ile aile, toplum ve okuldaki insanlar ile sağlıklı sosyal iletişime geçer. Çocuğun sosyal çevresinde aile bireylerinden sonra en çok birlikte olduğu kişiler, genellikle çevresindeki diğer çocuklardır. Akran ilişkisi, çocuğun yakın çevresinde aynı yaşta ya da olgunluk düzeyindeki diğer

çocuklardan güvendiği, ilgi duyduğu, merak ettiği çocukla ya da çocuklarla etkileşime girmesiyle başlayan süreçtir. Arkadaşlarıyla birlikte çalışmayı içeren sosyal çalışma becerileri elde eden çocuk; paylaşmayı, etkinliklere katılımı, diğerlerini dinlerken saygılı olmayı, bazen birlikte çalışmalarını gerektiğini öğrenir. Kabul edilme-rededilme deneyimlerini yaşar. Bunlar ilişkinin başlatılabilmesi ve devamı için gerekli becerilerin kazanılmasına olanak sağlar (Erten, 2012; Yalçın, 2010).

İlişkilerde duyguları iyi idare etmek, sosyal durumları ve ilişki ağlarını doğru algılamak, ikna ve liderlik etmek, anlaşmazlıklarda uzlaşma ve bunlara çözüm sağlamak ayrıca işbirliği ve ekip çalışması pürüzsüz bir etkileşim içinde olmanın yollarındandır (Goleman, 2011:394). İnsanın çevresiyle ortak paylaşımlarda bulunması, etkili bir iletişim kurabilmesi için duygulardan yararlanması gerekir. Birlikte bir iş yapılması, bu işin yürütülebilmesi sağlıklı iletişim becerisi gerektirir. Bu yetişkinlerde böyle olduğu gibi çocuklarda da aynı şekildedir. Akranlarıyla anlaşabilen ve onlarla etkili iletişim kurabilen çocuk birlikte iş yapmayı öğrenir, akranlarıyla iş birliği içine girebilir. Bacanlı (1999) bir çalışmasında "başkaları ile ilişki kurabilme, işbirliği yapabilme gibi beceri alanları duygusal zekâ düzeyine bağlıdır" ifadesini kullanmıştır. Goleman'a (2011) göre ise duygusal zekâ, kişinin kendisi ile çevresindeki insanlarla arasındaki ilişkidir. Davranışlara güç vermek, onları yönetmek ve insan ilişkilerinde sağlıklı bir ortam oluşabilmesi için duygular önemli bir yere sahiptir.

İnsanın duygusal zekâsının keşfi, sosyal bir varlık olan insanın temel yapısını doğrudan ilgilendiren özellikte olması, duygusal zekânın gördüğü büyük ilginin nedenini açıklamaktadır (Kocabaş ve Vural, 2011). Sosyal insan çevresiyle olumlu ilişkiler kurabilen insandır. Dolayısıyla bu bireyler iş hayatında, aile ortamında, arkadaşlarıyla ilişkilerinde başarılıdırlar. İnsan ilişkilerinde ise temel taş karşısındaki etkin dinleyebilme, onu anlama ve duygularını anlayarak ortak olmaya çalışmakla mümkün olabilir. Bu nedenle bireyde duygusal zekânın gelişimi önemli bir yere sahiptir ve gelişimi desteklenmelidir (Goleman, 2011; Kuyucu, 2012).

Duyguların gelişimi çocukluk dönemine dayanmaktadır. Çocuk birçok duygu durumuyla okul ortamında akranlarıyla birlikte bir şeyler paylaşarak, onlarla iletişim kurarak karşılaşır. Okul öncesi dönemde çocuk yüz ifadelerini tanımaya başlar. Arkadaşlarıyla paylaşımda bulunur ve bu sayede aralarında bir iletişim gerçekleşir. Bu iletişimin sağlıklı gelişebilmesi için çocuğun kendini tanımaya başlaması; öfkelenildiği, mutlu olduğu, üzülmediği durumları dile getirebilmesi ve arkadaşlarının duygularını da anlayabilmesi önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle okul öncesi dönemde duygulara yönelik eğitim öğretim ortamlarının düzenlenmesi, çocukların duygusal zekâlarının gelişimini destekleyici etkinliklere yer verilmesi gerekir (Kocabaş ve Vural, 2011; Ulutaş, 2005).

Sağlıklı akran ilişkileri, çocuğun sosyal gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle çocukların akran ilişkilerini olumlu yönde etkileyen faktörlerin araştırılarak söz konusu çocukların desteklenmesi önem taşımaktadır. Bu düşünceden hareketle bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların duygusal zekâ düzeyleri ve akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla planlanmıştır. Ayrıca çocukların duygusal zekâ düzeyleri çocukların cinsiyetine ve yerleşim yerlerine göre de incelenmiştir. Araştırma, çocukların duygusal zekâ düzeyinin akran ilişkilerini ne derecede etkilediğini saptamak ve sağlıklı akran ilişkilerini geliştirebilmek için duygusal zekâ eğitiminin önemine vurgu yapmak açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırma okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâ becerileri ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocuklara uygulanan Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği, Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği ve Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden alınan puanlar çocukların cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocuklara uygulanan Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği, Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği ve Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden alınan puanlar çocukların yerleşim yeri değişkenine göre farklılık göstermekte midir? Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nden aldıkları puan ile Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında ilişki bulunmakta mıdır?
- Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puan ile Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında ilişki bulunmakta mıdır?
- Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden aldıkları puan ile Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında ilişki bulunmakta mıdır?

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Araştırma çocukların duygusal zekâları ile akran ilişkileri arasındaki ilişki inceleyerek duygusal zekânın akran ilişkilerindeki rolünü ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Literatür taraması yapıldığında duygusal zekâ ve akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu çalışma çocukların duygusal zekâ ile akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk araştırma olması bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmanın alana ve eğitimcilere katkı sağlayacağı, duygusal zekânın çocukların akran ilişkilerindeki olumlu etkisine dikkat çekerek eğitimcilere ve araştırmacılara rehber olacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Research Method)

Okul Öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâ becerileri ve akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bu çalışma genel tarama modelinin kullanıldığı bir araştırmadır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılabilir (Karasar, 2014:79). İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2014:81). Çocukların duygusal zekâ becerileri ve akranlarıyla olan ilişkileri bazı değişkenlere göre inceleneceği için 'İlişkisel Tarama Modeli' seçilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem (Population Sample)

Araştırmanın ulaşılabilen evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Zonguldak ili Ereğli ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarının anasınıflarına, köy okullarına, bağımsız anaokullarına ve özel anaokullarına devam eden 60-72 aylık okul öncesi dönem çocukları ve bu çocukların öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu aşamadan sonra evrenden Basit Küme Örneklem formülü (Saraçoğlu ve Kumral, 2007) kullanılarak; en az 298 denek sayısı belirlenmiştir. Örneklem alınan çocukların %51.68'i (n=154) kız, %48.32'si (n=144) erkektir. Çocuklardan %67.11'si (n=200) ilçedeki ve %32.89'u (n=98) köyedeki okullara devam etmektedir. Ayrıca bu çocuklardan %12.75'i (n=38) bağımsız anaokullarında, %33.56'sı (n=100) özel anaokullarında ve %53.69'u (n=160) ilkokulların anasınıflarına devam etmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları (Data Collection Tools)

Araştırmada, çocukların demografik özelliklerini belirlemek için 'Kişisel Bilgi Formu', duygusal zekâ beceri düzeylerini belirlemek için 'Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği' ve çocukların akran ilişkileri düzeylerini ölçmek için 'Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği' kullanılmıştır. "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği", 1996'da öğretmenlerin bilgileri doğrultusunda, okul öncesi dönem çocuklarının okulda akranlarıyla olan ilişkilerini değerlendirmek amacıyla, Ladd ve Profilet tarafından geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçek, akran ilişkilerini etkileyen saldırgan davranış, başkalarına yardımı amaçlayan sosyal davranış, asosyal davranış, dışlanma, korkulu-kaygılı olma ve aşırı hareketlilik olmak üzere çeşitli değişkenleri temsil eden 6 alt ölçekten oluşmaktadır (Ladd ve Profilet'ten aktaran Gülay, 2011). Ölçekteki tüm maddeler "Uygun Değil", "Bazen Uygun", "Tamamen Uygun" ifadeleriyle değerlendirilmektedir. Ölçekte, alt ölçeklerin yapısı gereği genel bir toplam puandan söz edilememektedir. Her bir alt ölçek, kendi içinde değerlendirilmektedir. Alt ölçeklerden alınan toplam puanlar, o ölçeğin temsil ettiği davranışın hangi sıklıkta gerçekleştirildiğini ifade etmektedir.

Ölçek, Gülay (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Dilsel eşdeğerlik çalışmasının ardından yapılan güvenilirlik geçerlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin iç tutarlık katsayısı .81 olarak belirlenmiştir. Akranlarına karşı saldırganlık alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .87, akranlarına karşı yardımı amaçlayan sosyal davranışlar göstermek alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .88, akranlarına karşı asosyal davranışlar göstermek alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .84, akranlarına karşı korkulu-kaygılı olma alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .78, akranları tarafından dışlanma alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .89, aşırı hareketlilik alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .83 olarak belirlenmiştir (Gülay, 2011). Çocukların duygusal zekâlarını ölçmek için "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği", "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" ve "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" kullanılmıştır. "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği", Sullivan (1999), tarafından geliştirilmiş ve Ömeroğlu ve Ulutaş (2005) tarafından Türkiye'de geçerlik güvenilirliği yapılmış olan "Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği", duyguları tanıma, duyguları anlama ve yönetme gibi duygusal zekâ yetilerini temel alarak, Yüzler, Hikâyeler, Anlama ve Yönetme bölümlerinden oluşmaktadır. Yüzler ve hikâyeler bölümü, duyguları tanıma; anlama bölümü, duyguları anlama ve yönetme bölümü, duyguları yönetme yetilerinin alt bölümleridir. Ölçek dört-on yaşları arasında olan her çocuğa bireysel olarak uygulanmaktadır." Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği" toplam 41 maddeden

oluşmaktadır ve çocukların verdikleri doğru yanıtlara göre değerlendirilmektedir. Doğru cevapların çok olması duygusal zekânın yüksek olduğunu göstermektedir. Çocuk, tüm maddelere doğru cevap verdiğinde ölçekten alınabilecek en yüksek puan 41'dir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları Ömeroğlu ve Ulutaş (2005) tarafından yapılmış, yapılan çalışma sonucu S-ÇDZÖ' nün birinci bölümü olan "yüzler" testi için alfa değeri 0.68, "hikâyeler" testi için 0.54, "anlama" testi için 0.63 ve "yönetme" testi için 0.76 ve Duygusal Zekâ Ölçeği toplamı için 0.84 olarak tespit edilmiştir. "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" 11 maddeden oluşan derecelendirmeye dayalı bir ölçektir. Öğretmen tarafından her bir çocuk için ayrı ayrı olarak doldurulmaktadır.

Öğretmen çocuklar ile ilgili gözlemlerine dayanarak, her bir soru için "hiç", "nadiren", "bazen", "sık sık", "her zaman" şeklinde derecelendirir. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması, çocuğun duygusal zekâsının yüksek olduğunu göstermektedir. "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" eğitimciler ve çocukla ilgilenen diğer uzmanlara 4-10 yaş çocuklarının empatik tepkisi hakkında bilgi vermek için tasarlanmıştır. Bu ölçek, çocuğa yüksek sesle okunan on maddeyi içermekte, 4-7 yaş çocuklarına bireysel olarak, 8-10 yaş çocuklarına grup halinde uygulanmaktadır. Her cevap "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" formuna "evet, bilmiyorum, hayır" şeklinde kaydedilmektedir. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması çocuğun empati düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle verilerin analizinde parametrik olmayan testlerin uygulanması uygun görülmüştür. Çocukların duygusal zekâ ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet ve yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Man Whitney U testi, çocukların duygusal zekâları ve akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi saptamak için ise Sperman Rho testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği", "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" ve "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden" aldıkları puanlar çocukların cinsiyet ve yerleşim yeri gibi değişkenler açısından incelenmesine ilişkin tablolara yer verilmiştir. Bununla birlikte çocukların duygusal zekâ becerileri ile akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği" ile "Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği'nden" aldıkları puanlar arasındaki korelasyona, çocukların "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" ile "Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği'nden" aldıkları puanlar arasındaki korelasyona ve çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" ile "Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği'nden" aldıkları puanlar arasındaki korelasyona ilişkin tablolara da yer verilmiştir.

4.1. Cinsiyet/Sullivan Duygusal Zekâ Ölçekleri (Gender/Sullivan Emotional Intelligence Scale)

Tablo 1’de cinsiyet değişkenine göre çocukların Sullivan Duygusal Zekâ Ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin Mann Whitney U testi verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların cinsiyetine göre duygusal zekâ ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin mann whitney u testi
(Table 1. Mann Whitney U Test that children received score from emotional intelligence scales by gender)

Açıklama	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Yüzler Testi Toplam Puanı	Kız	154	152.59	23499.00	10612.000	.518
	Erkek	144	146.19	21052.00		
	Total	298				
Hikayeler Testi Toplam Puanı	Kız	154	159.18	24514.00	9597.000	.026*
	Erkek	144	139.15	20037.00		
	Total	298				
Anlama Testi Toplam Puanı	Kız	154	152.95	23554.00	10557.000	.466
	Erkek	144	145.81	20997.00		
	Total	298				
Yönetme Testi Toplam Puanı	Kız	154	153.35	23616.50		
	Erkek	144	145.38	20934.50	10494.500	.408
	Toplam	298				
Sullivan Çocuklar İçin Çocukların Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanı	Kız	154	153.71	23671.50	10439.500	.382
	Erkek	144	145.00	20879.50		
	Toplam	298				
Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Derecelendirme Ölçeği Toplam	Kız	154	155.61	23963.50		.205
	Erkek	144	142.97	20587.50	10147.500	
	Toplam	298				
Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği Toplam Puanı	Kız	154	155.89	24007.00		.166
	Erkek	144	142.67	20544.00	10104.000	
	Toplam	298				

*P<0.05

Tablo 1 incelendiğinde çocukların cinsiyetine göre “Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği” Hikâyeler testinden aldıkları puanlar arasında kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir (p<0.05). Diğer alt boyutlarda cinsiyete göre alınan puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Çocukların cinsiyetine göre “Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği” toplam puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır (p>0.05). Çocukların cinsiyetine göre “Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği” toplam puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır (p>0.05).

4.2. Yerleşim Yeri/Sullivan Duygusal Zekâ Ölçekleri (Settlement/Sullivan Emotional Intelligence Scale)

Tablo 2’de yerleşim yeri değişkenine göre çocukların Sullivan Duygusal Zekâ Ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin Mann Whitney U testi verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların yerleşim yerlerine göre duygusal zekâ ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin Mann Whitney U Testi
(Table 2. Mann Whitney U Test that children received score from emotional intelligence scales by settlement)

Açıklama	Yerleşim Yeri	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Yüzler Testi Toplam Puanı	İlçe	200	172.43	34485.50	5214.500	.000*
	Köy	98	102.71	10065.50		
	Toplam	298				
Hikayeler Testi Toplam Puanı	İlçe	200	164.05	32810.50	6889.500	.000*
	Köy	98	119.80	11740.50		
	Toplam	298				
Anlama Testi Toplam Puanı	İlçe	200	161.77	32354.00	7346.000	.000*
	Köy	98	124.46	12197.00		
	Toplam	298				
Yönetme Testi Toplam Puanı	İlçe	200	157.10	31420.50	8279.500	.024*
	Köy	98	133.98	13130.50		
	Toplam	298				
Sullivan Çocuklar İçin Çocukların Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanı	İlçe	200	171.25	34249.50	5450.500	.000*
	Köy	98	105.12	10301.50		
	Toplam	298				
Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Derecelendirme Ölçeği Toplam Puanı	İlçe	200	180.40	36080.50	3619.500	.000*
	Köy	98	86.43	8470.50		
	Toplam	298				
Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği Toplam Puanı	İlçe	200	159.63	31926.00	7774.000	.002*
	Köy	98	128.83	12625.00		
	Toplam	298				

*p<0.05

Tablo 2 incelendiğinde çocukların yerleşim yerlerine göre "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği" Yüzler, Hikâyeler, Anlama ve Yönetme testlerinden ve ölçeğin toplamından aldıkları puanlar arasında ilçede yaşayanların lehine anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir (p<0.05). Çocukların yerleşim yerlerine göre "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" toplam puanları arasında ilçede yaşayanların lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Çocukların yerleşim yerlerine göre "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" toplam puanları arasında ilçede yaşayanların lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır (p<0.05).

4.3. Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği/Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği (Sullivan Emotional Intelligence Scale for Children/ Ladd and Profilet Behavior Scale)

Tablo 3'de çocukların Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği ile Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği'nden aldıkları puanlara ilişkin Sperman's Rho analizi verilmiştir.

Tablo 3. Sullivan çocuklar için duygusal zekâ ölçeği'nden aldıkları puanlar ile ladd ve profilet davranış ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye yönelik Sperman's Rho Testi
(Table 3. Sperman's Rho Test that connection between received score from sullivan emotional intelligence scale for children and ladd and profilet behavior scale)

Açıklama		Olumlu Sosyal	Asosyal	Dışlanma	Kaygılı-Korkulu Olma	Hiperaktif	Saldırganlık
Yüzler Testi Toplam Puanı	r	.276**	-.232**	-.320**	-.309**	-.178**	-.145**
	p	.000	.000	.000	.000	0.002	0.012
	n	298	298	298	298	298	298
Hikâyeler Testi Toplam Puanı	r	.184**	-.236**	-.272**	-.205**	-.204**	-.145*
	p	0.001	.000	.000	.000	.000	0.012
	n	298	298	298	298	298	298
Anlama Testi Toplam Puanı	r	.209**	-.244**	-.278**	-.177**	-.228**	-0.068
	p	.000	.000	.000	0.002	.000	0.243
	n	298	298	298	298	298	298
Yönetme Testi Toplam Puanı	r	.140*	-.259**	-.277**	-.203**	-.168**	-0.103
	p	0.015	.000	.000	.000	0.004	0.077
	n	298	298	298	298	298	298
Çocuklar İçin Çocukların Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam Puanı	r	.311**	-.322**	-.388**	-.334**	-.244**	-.140*
	p	.000	.000	.000	.000	.000	.015
	n	298	298	298	298	298	298

Tablo 3 incelendiğinde çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Yüzler testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r=0.276$). Yüzler testi toplam puanı arttıkça Olumlu Sosyal puanı da artmaktadır. Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Yüzler testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Asosyal ($r=-0.232$); Dışlanma ($r=-0.320$); Kaygılı-Korkulu Olma ($r=-0.309$); Hiperaktif ($r=-0.178$) ve Saldırganlık ($r=-0.145$) alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların Yüzler testinden aldıkları puanlar arttıkça, Asosyal, Dışlanma, Kaygılı ve Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır. Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Hikâyeler testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r=0.184$). Hikâyeler testi toplam puanı arttıkça Olumlu Sosyal Puanı da artmaktadır.

Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Hikâyeler testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Asosyal ($r=-0.236$); Dışlanma ($r=-0.272$); Kaygılı-korkulu Olma ($r=-0.205$); Hiperaktif ($r=-0.204$) ve Saldırganlık ($r=-0.145$) alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların Hikâyeler testinden aldıkları puanlar arttıkça, Asosyal, Dışlanma, Kaygılı ve Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Anlama testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r=0.209$). Anlama testi toplam puanı arttıkça olumlu sosyal puanı da artmaktadır. Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Anlama testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Asosyal ($r=-0.244$); Dışlanma ($r=-0.278$); Kaygılı-Korkulu Olma ($r=-0.177$); Hiperaktif ($r=-0.228$) alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların Anlama testinden aldıkları puanlar arttıkça, Asosyal, Dışlanma, Kaygılı ve Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Yönetme testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r=0,140$). Yönetme testi toplam puanı arttıkça Olumlu Sosyal puanı da artmaktadır. Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" Yönetme testinden aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Asosyal ($r=-0.259$); Dışlanma ($r=-0.277$); Kaygılı-Korkulu Olma ($r=-0.203$); Hiperaktif ($r=-0.168$) alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların Yönetme testinden aldıkları puanlar arttıkça, Asosyal, Dışlanma, Kaygılı ve Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" toplam puanı ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r=0.311$). Duygusal Zekâ Ölçeği toplam puanı arttıkça Olumlu Sosyal Puanı da artmaktadır. Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nin" toplam puanı ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Asosyal ($r=-0.322$); Dışlanma ($r=-0.388$); Kaygılı-Korkulu Olma ($r=-0.334$); Hiperaktif ($r=-0.244$) ve Saldırganlık ($r=-0.140$) alt boyutları arasında puanı arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların duygusal zekâ ölçeği toplam puanı arttıkça, Asosyal, Dışlanma, Kaygılı ve Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık alt boyutlarından aldıkları puanlar azalmaktadır.

4.4. Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği/Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği (Sullivan Teacher Rating Scale of Emotional Intelligence in Children/Ladd and Profilet Behavior Scale)

Tablo 4'de çocukların Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği ile Ladd ve Profilet Davranış Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin Sperman's Rho analizi verilmiştir.

Tablo 4. Sullivan öğretmenler için çocukların duygusal zekâsını değerlendirme ölçeği'nden aldıkları puanlar ile Ladd ve profilet davranış ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye yönelik Sperman's Rho Testi

(Table 4. Sperman's Rho Test that connection between received score from sullivan teacher rating scale of emotional intelligence in children and Ladd and profilet behavior scale)

Açıklama		Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Derecelendirme Ölçeği Toplam Puanı
Olumlu Sosyal	r	.440**
	p	.000
	n	298
Asosyal	r	-.379**
	p	.000
	n	298
Dışlanma	r	-.262**
	p	.000
	n	298
Kaygılı-Korkulu Olma	r	-.499**
	p	.000
	n	298
Hiperaktif	r	-.290**
	p	.000
	n	298
Saldırganlık	r	-.158**
	p	0.006
	n	298

Tablo 4 incelendiğinde çocukların "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği'nden" aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r=0.440$). Olumlu Sosyal puanı arttıkça "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" toplam puanı da artmaktadır. Çocukların "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği'nden" aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Asosyal ($r=-0.379$); Dışlanma ($r=-0.262$); Kaygılı-Korkulu Olma ($r=-0.499$); Hiperaktif ($r=-0.290$) ve Saldırganlık ($r=-0.158$) alt boyutları arasında puanı arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların Asosyal, Dışlanma, Kaygılı ve Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık puanları arttıkça öğretmenler için çocukların duygusal zekâsını derecelendirme ölçeği toplam puanı azalmaktadır.

4.5. Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği/Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği (Sullivan Brief Empathy Scale for Children/Behavior Scale)

Tablo 5'de çocukların Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği ile Ladd ve Profilet Davranış Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin Sperman's Rho analizi verilmiştir.

Tablo 5. Sullivan çocuklar için kısa empati ölçeği'nden aldıkları puanlar ile Ladd ve profilet davranış ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye yönelik Sperman's Rho Testi
(Table 5. Sperman's Rho Test that connection between received score from sullivan brief empathy scale for children and Ladd and profilet behavior scale)

Açıklama		Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği Toplam Puanı
Olumlu Sosyal	r	.253**
	p	.000
	n	298
Asosyal	r	-.161**
	p	0.005
	n	298
Dışlanma	r	-.171**
	p	0.003
	n	298
Kaygılı-Korkulu Olma	r	-.220**
	p	.000
	n	298
Hiperaktif	r	-.243**
	p	.000
	n	298
Saldırganlık	r	-.172**
	p	0.003
	n	298

Tablo 5 incelendiğinde çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden" aldıkları puanlar ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r=0.253$). "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" toplam puanı arttıkça Olumlu Sosyal puanı da artmaktadır. Çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden" aldıkları puan ile "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği" Asosyal ($r=-0.161$); Dışlanma ($r=-0.171$); Kaygılı-Korkulu Olma ($r=-0,220$); Hiperaktif ($r=-0.243$) ve Saldırganlık ($r=-0.172$) alt boyutları arasında puanı arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Çocukların Asosyal, Dışlanma, Kaygılı ve Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık puanları arttıkça Sullivan çocuklar için kısa empati ölçeği toplam puanı azalmaktadır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSION AND RESULTS)

Çocukların duygusal zekâ becerileri ile akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen çalışmalar bulunmamaktadır. Bu nedenle tartışma benzer ölçeklerle ve alt boyutlarıyla yapılan çalışmaların sonuçları dikkate alınarak tartışılmaya çalışılacaktır. Tablo1 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nden" aldıkları puanlarda "Hikâyeler" alt boyutu testinden aldıkları puan hariç anlamlı farklılık saptanmamıştır. "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği" "Hikâyeler" alt boyutu testinden aldıkları puanlar arasında kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Çocukların cinsiyetine göre "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" ve "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden" aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Yapılan araştırmalarda cinsiyet değişkenine

ilişkin farklı sonuçlar bulunmaktadır. Karayılmaz (2008), anasınıfına devam eden çocuklarla yaptığı araştırmasında "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeğini" kullanmış ve Duygusal Zekâ Ölçeği toplam puanları, Yüzler, Hikâyeler, Anlama ve Yönetme alt boyutları bakımından cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunmadığını saptamıştır. Akın (2002), Oğuz (2006) çalışmalarında duygusal bakış açısı alma becerisi için cinsiyetler arası farkın önemsiz olduğunu saptamıştır. Arı ve Seçer (2004) çalışmalarında duygusal yüz ifadelerini tanımanın cinsiyete göre farklılaşmadığı belirtmiştir. Kuyucu (2012), cinsiyetin çocukların akranlarına karşı gösterdikleri duygusal tepkiler üzerinde etkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Ulutaş (2005), çocukların cinsiyetlerinin "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden" aldıkları puanlar üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa neden olmadığını belirlemiştir. Arı ve Seçer (2004), erkek ve kız çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma becerilerinde anlamlı bir farklılığı rastlamamıştır. Bu veriler araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Cinsiyetler arasında çocuklarda anlamlı bir farklılığın bulunmaması bu dönemdeki kız ve erkek çocukların insanların yüzlerine yansıyan duyguyu tanımada, anlama ve yönetme becerilerinde birbirlerine eş değer ön bilgilere sahip olmasından kaynaklanabilir (Karayılmaz, 2008).

Bunun aksine Ulutaş (2005), kız çocuklarının duyguları Tanıma, Anlama, Yönetme becerilerinin erkek çocuklarından daha iyi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bosacci ve Moore (2004), okul öncesi çocukları ile yaptığı çalışmada kız çocuklarının duyguları Tanıma ve Anlama bakımından yüksek puanlar aldığını belirtmiştir. Ural ve ark. (2015), erkek çocukların duyu düzenleme becerilerinin kız çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğunu saptamıştır. Araştırmanın sonucunda, cinsiyet değişkenine göre çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği'nden" aldıkları puanlarda "Hikâyeler" alt boyutu testinden aldıkları puan hariç anlamlı farklılık saptanmamıştır. Hikâyeler alt boyutu testinden aldıkları puanlar arasında kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Ayrıca çocukların cinsiyetine göre "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" ve "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği'nden" aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$). Bazı araştırmalarda cinsiyete göre duygusal zekâ becerilerinde anlamlı fark bulunmamasının ve bazı araştırmalarda ise duygusal zekâ becerilerinin kız çocuklarının lehine sonuçların çıkması okulöncesi dönemde kız ve erkek çocuklarının duyguları Tanıma, Anlama, Yönetme gibi beceriler bakımından henüz çok farklı davranışlar göstermediğinin ama farklılık gösterdiği durumlarda ise kızların duygusal zekâ becerilerinin erkeklerden daha iyi olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Tablo 2 incelendiğinde çocukların yerleşim yerlerine göre "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği", "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği" ve "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" puanları arasında ilçede yaşayan çocukların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Köy alt kültüründen gelen çocukların, yaşadıkları ortamda bulunan insanlardaki kültür ve eğitim seviyelerinin düşük olması ayrıca olumlu iletişim kurabilen insan sayısının azlığı nedeniyle duygusal zekâ becerilerinin yetersiz olduğu görülmüştür (Arı ve Seçer, 2004). Arı ve Seçer (2004), mutlu, üzgün, öfkeli yüz ifadesini tanıma becerisinde şehir alt kültüründen gelen çocukların kasaba ve köy alt kültüründen gelen çocuklara göre daha avantajlı olduklarını belirtmektedir. Şaşkınlık belirten yüz ifadesinde ise anlamlı bir farklılık saptamamışlardır. Karayılmaz (2008), alt sosyoekonomik düzeydeki çocukların duygularını Tanıma, Anlama, Yönetme yetenekleri bakımından diğerlerine göre daha

az başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuklar bu dönemde içinde buldukları sosyal çevreden etkilenmektedirler. Bu durum, çocukların duygusal zekâ becerilerini kazanmada çevresel faktörlerin etkili olmasıyla açıklanabilir (Bayhan, 2004). Köyde yaşayan çocukların uyarıcı zenginliği, ailelerin eğitim seviyesi, düşük ekonomik gelir gibi etkenler sonucunda ilçede yaşayan çocuklara göre duygusal zekâ becerilerinin daha yetersiz olduğu sonucunu ortaya koyabilmektedir (Arı ve Seçer, 2004; Karayılmaz, 2008).

Tablo 3 ve 4 incelendiğinde çocukların "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği" ve "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği'nden" aldıkları puanlar ile "Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği'nin" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar arasında düşük pozitif yönde anlamlı bir ilişki ayrıca "Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği" ve "Sullivan Öğretmenler İçin Çocukların Duygusal Zekâsını Değerlendirme Ölçeği'nden" aldıkları puanlar ile "Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği'nin" Asosyal, Dışlanma, Kaygılı-Korkulu Olma, Hiperaktiflik ve Saldırganlık alt boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuğun akran ilişkileri alt boyutlarına ve duygusal zekâ alt boyutlarına ilişkin araştırmalar bu bulguyu destekler niteliktedir. Keser (2010), duygu ayarlama becerileri yüksek düzeyde olan çocukların davranışlarını düzenleme becerilerinin de yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir. Keser (2010), çocukların duygu ayarlama ve davranış düzenleme becerilerinin en düşük düzeyde olduğu durumlarda dışa yönelim sorunlarının en üst düzeyde olduğunu saptamıştır. DEHB tanılı çocuklarda ise kaygı ve organize olamama nedeniyle sosyal etkileşimlerinin sınırlı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kendisini anlamayı başarabilen birey, aynı zamanda karşısındakini de anlamaya doğru başarılı bir adım atmış olur; bu ise başarılı bir iletişimin anahtarıdır (Kasatura'dan aktaran Ümit, 2010:16). Aksan ve ark. (2010), araştırmalarından elde edilen bulgular ışığında çocukların sosyal ilişkilerini uyumlu bir şekilde sürdürdürebilmeleri için duygularını ortamın koşullarına göre düzenleyip ifade etmelerinin önemini ortaya koymuştur. Duygusal zekâsı yüksek olan bir bireyin sosyal uyum ve beceriler bakımından da başarılı olduğu görülmüştür. Aggarwal ve Kumar Saxena (2010), araştırmalarında duyguları yönetmenin ve duyguların farkında olmanın kişilerarası etkileşim için önemli olduğunu saptamışlardır. Duygular insanın hem davranışlarının ayarlanmasında hem de fiillerinin ortaya çıkmasında önemli bir etkidir (Yavuz'dan aktaran Kuyucu, 2012). O'Hara (2011), düşük duygusal okuryazarlık becerilerine sahip öğrenciler için akran danışmanlığının olumlu katkı sağlayacağını belirtmektedir. Bunun için yaptığı programın sonucunda ise akran danışmanlığının düşük düzeyde duygusal okuryazarlık becerisine sahip olan öğrenciler üzerinde pozitif etkisi olduğunu kanıtlamıştır.

Arkadaş ilişkilerinde karşıdaki bireyin hissettiği duyguyu anlama biçimi kişiye verilecek tepkiyi belirleyeceğinden ilişkinin sağlıklı bir biçimde sürdürülmesi açısından önemlidir (Dunn ve Hughes'dan aktaran Deniz ve Durmuşoğlu Saltalı, 2010). Downs ve Strand (2008), duyguları daha iyi anlayan ve tanıyan çocukların daha yüksek düzeyde olumlu sosyal davranışlar gösterdiklerini ve akranları arasında daha iyi ilişkiler kurduklarını ortaya koymuşlardır. Bu bulgulardan hareketle duyguları anlama becerisinin çocuğun akranlarıyla olan etkileşimini arttırdığı söylenebilir. Çocuklukta kazanılan sosyal becerilerden uyum sağlama, sosyal etkileşim, duygusal ifadeleri anlama, kişilerarası ilişkiler yaşamın çeşitli alanlarında başarı sağlaması için önemli bir temel oluşturmaktadır (Salı, 2015). Kuyucu (2012), Duygu Anlama beceri düzeyleri arttıkça çocukların

saldırgan, kaçınımacı ve manipülatif davranışsal tepkileri tercih etmelerinin azaldığı söylenebilir. Yüzdeki duygu ifadelerini tanımak insanlar için temel sosyal becerilerin başında gelmektedir. Kişilerarası ilişkiler, çatışma ve sosyal anlaşma bu temel işlevin uzantılarıdır (Erol, Ünal, Gülpek ve Mete, 2009). Yapılan bu araştırmalara bakıldığında duygusal zekâ becerilerinin akran ilişkileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Duyguları tanıma, anlama ve yönetme becerileri, kendini ifade etme ve empati kurma gibi beceriler akran ilişkilerini etkilemektedir. Araştırma sonuçları tüm alan yazındaki çalışma sonuçları ile birlikte değerlendirildiğinde duygusal zekâ becerileri ve alt boyutları olan duyguları anlama, yönetme, tanıma yetileri akran ilişkilerini Olumlu Sosyal davranış sergileme, daha az Kaygılı ve Korkulu olma, ilişkilerde daha başarılı olma gibi yönlerden etkilemektedir.

Tablo 5 incelendiğinde "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" ile "Ladd ve Profilet Davranış Ölçeği'nin" Olumlu Sosyal alt boyutundan aldıkları puanlar ile arasında düşük pozitif yönde anlamlı bir ilişki ayrıca empati becerileri ve Asosyal, Dışlanma, Kaygılı-Korkulu olma, Hiperaktif ve Saldırganlık alt boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar bu bulguyu destekler niteliktedir. Çocuklar diğer insanların bakış açısını öğrendikçe empati de gelişir. Olumlu sosyal davranış tam anlamıyla geliştiği zaman dostluk, koruma, samimiyet ve empatiyi de içeren diğerlerinin duygularıyla ilgilenmek, ilgili olmaktır (Yılmaz, 2012). Parsak (2015), çalışmasında çocukların sosyal beceri ve empati beceri düzeyleri arttıkça davranış problemlerinin azaldığını ortaya koymuştur. Bir başkasının duygularını ve bakış açısını daha iyi anlayan empatik çocuklar, sosyal problem çözmede, çatışma ve öfke olaylarını azaltmada daha iyi olmaktadır (Strayer ve Robert, 2004). Hasta ve Güler (2013), saldırganlık ile empati becerisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonucunda ise empati becerisi düşük olan çocukların Saldırganlık düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuştur.

Empati, arkadaş ilişkilerinin düzenlenmesinde önemlidir. Empatik çocuklar, işbirliği, yardım etme gibi Olumlu Sosyal davranışları göstermede empati düzeyi düşük olan çocuklara göre daha fazla eğimlidirler (Roberts ve Strayer'den aktaran Oğuz, 2006). Kahraman ve Akgün (2008), araştırmalarında empati becerileri eğitiminin çocukların sorun davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonuçları tüm alan yazındaki çalışma sonuçları ile birlikte değerlendirildiğinde empati becerisi yüksek olan çocukların akranları ile ilişkilerinde daha başarılı oldukları, daha az saldırganlık davranışında buldukları, olumlu sosyal davranış sergiledikleri ve akranları tarafından dışlanmalara az rastladıkları saptanmıştır. Çocukların duygusal zekâ ölçeklerinden aldıkları puanlar arttıkça akranları ile olumlu ilişkileri de artmaktadır. Duygusal zekâ ölçeklerinden aldıkları puanlar düştükçe akranları ile olumsuz ilişki yaşama durumları da artmaktadır. Duygusal zekâ ile olumlu akran ilişkileri arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır.

6. ÖNERİLER (RECOMMENDATIONS)

Araştırma sonucunda duygusal zeka düzeyinin çocukların akranlarıyla olumlu ilişkiler kurması, olumsuz davranışlarının azaltılması ve empati becerilerini geliştirmesi arasında ilişki bulunduğu saptanmıştır. Bu sonuca paralel olarak duygusal zekâ düzeyinin geliştirilmesine yönelik eğitimcilerin uygulayacakları programlar sınıf yönetimine önemli katkı sağlayacaktır. Bu nedenle eğitimcilere yönelik, duygusal zekâ programlarının hem çocuğun yaşamına hem de eğitim ortamlarına olumlu katkısı konusunda konferans

ve seminerler yoluyla bilinçlendirme çalışmaları yapılması önerilebilir. Eğitimciler eğitim programlarını duygusal zekâ etkinlikleri ile desteklemeleri konusunda cesaretlendirilebilir. Araştırmada köyde yaşayan çocukların ilçede yaşayan çocuklara göre duygusal zekâ becerilerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu sonuç köy okullarında öğretmenlik yapan eğitimcilerin kendilerini geliştirmelerinin yanı sıra köyde yaşayan çocukların ailelerine duygusal zekâyâ yönelik aile katılım etkinlikleri planlamasına önem vermeleri zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Eğitimcilere çevre köylerde bulunan okullar ile ortak hareket ederek, ailelerin ve çocukların duygusal zekâlarını geliştirme amaçlı proje çalışmaları gerçekleştirmeleri önerilebilir. Bu araştırma okul öncesi eğitimi alan 5-6 yaş grubu çocukları ile yapılmıştır. Bu konuda çalışmak isteyen araştırmacılar, daha küçük yaş gruplarını da içine alan duygusal zekâ ile ilgili araştırmalar yapabilirler. Bununla birlikte araştırmacılara duygusal zekâ eğitim programının çocukların akran ilişkilerine ve problemleri davranışlarına etkisinin incelendiği deneysel bir çalışma yapmaları önerilebilir. Bu çalışma Zonguldak'ın Ereğli ilçesi ile sınırlıdır. Araştırmacılar farklı illerde yaşayan çocuklarla aynı çalışmayı yaparak iller arası karşılaştırma yapabilirler.

NOT (NOTE)

Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde Doç.Dr. Saide Özbey danışmanlığında yürütülen Büşra Şen'in yüksek lisans çalışmasının bir kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca bu çalışma, 1-4 Eylül 2016 tarihleri arasında İstanbul-Büyükada'da yapılan International Science Symposium (ISS2016)'da sözlü bildiri olarak sunulduktan sonra genişletilmiş ve yeniden yapılandırılmıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Aggarwal, S. and Kumar Saxena, M., (2010). Developing Emotional Intelligence in Children-Role of Parents. International Journal of Education and Allied Sciences. 2(2), 45-52.
- Akın, Y., (2002). Altı Yaş Grubu Çocuklarında Başkasının Bakış Açısını Alma Yetisi Üzerinde Eğitici Drama Programının ve Aile Tutumlarının Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aksan, N., Çorapçı, F., Yalçın, D. ve Yağmurlu, B., (2010). Okul Öncesi Dönemde Duygusal, Davranışsal ve Sosyal Uyum Taraması: Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme -30 Ölçeği. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 17(2).
- Arı, R. ve Seçer, Z., (2004). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Duygusal Yüz İfadelerini Tanıma Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11, 67-85.
- Bacanlı, H., (1999). Duyusal Davranış Eğitimi. Ankara: Nobel.
- Bayhan San, P. ve Artan, İ., (2004). Çocuk gelişimi ve eğitimi. İstanbul: Morpa yayınları.
- Bosacci, S.L. and Moore, C., (2004). Preschoolers Understanding of Simple and Complex Emotions: Links With Gender and Language. Sex Roles. 50(9/10), 659-675.
- Deniz, E. ve Öztürk, A., (2008). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Yetenekleri İş Doyumları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Elementary Education Online, 7(3), 578-599.
- Deniz, E. ve Durmuşoğlu Saltalı, M., (2010). Duygu eğitimi programının okul öncesi eğitime devam eden altı yaş çocuklarının

duygusal becerilerine etkisi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10(4), 2105-2140.

- Downs, A. and Strand, P., (2008). Effectiveness of Emotion Recognition Training for Young Children With Developmental Delays. Journal of Early and Intensive Behavior Intervention. Cilt:5, Sayı:1.
- Erol, A., Ünal, E.K., Gülpek, D. ve Mete, L., (2009). Yüzde Dışavuran Duyguların Tanınması ve Ayırt Edilmesi Testlerinin Türk Toplumunda Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. Anatolian Journal of Psychiatry, 10, 116-123.
- Erten, H., (2012). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri, Akran İlişkileri ve Okula Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İzlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Goleman, D., (2011). Duygusal Zekâ EQ Neden IQ'dan Daha Önemlidir: Ankara: Nobel.
- Gülay Ogelman, H., (2008). Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri. Ankara: Pegema.
- Gülay Ogelman, H., (2011). 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Okula Uyum ve Akran İlişkileri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 23(10), 1-10.
- Hasta, D. ve Güler, M.E., (2013). Saldırganlık: Kişilerarası İlişki Tarzları ve Empati Açısından Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4, 64-104.
- Kahraman, H. ve Akgün, S., (2008). Empati Becerileri Eğitiminin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Empati Becerilerine ve Sorun Davranışlarına Etkisi. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15(1).
- Karasar, N., (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınları. Ankara.
- Karayılmaz, D., (2008). Anasınıfına Devam Eden Çocukların Duygusal Zeka ve Sosyal Uyum Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keser, N., (2010). DEHB Tanısı Almış ve Almamış Çocukların Duygu Ayarlama, Anne Baba Tutumları, Annenin DEHB Belirti ve Bilgi Düzeyinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kocabaş, A. ve Vural, D., (2011). 7 Yaş Grubu Öğrenciler İçin Duygusal Zeka Ölçeğinin Geliştirilmesi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (31).
- Kuyucu, Y., (2012). Duyguları Anlama Becerileri Farklı Düzeydeki Çocukların (60-72 Ay) Akranlarına Karşı Gösterdikleri Duygusal ve Davranışsal Tepkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- O'Hara, D., (2011). The Impact of Peer Mentoring on Pupils' Emotional Literacy Competencies. Educational Psychology in Practice, 27(3), 271-291.
- Oğuz, V., (2006). Altı Yaş Grubundaki Çocukların Bakış Açısı Alma Becerileri İle Anne Babaların Empatik Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Parsak, B., (2015). Ebeveyn Tutumları İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Problemleri Arasındaki İlişkide Çocukların Empati ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

-
- Salı, G., (2015). Çocukların Sosyal Duygusal Olgunlukları İle Yaratıcılıklarının İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1).
 - Saraçoğlu, A.S. ve Kumral, O., (2007). Sınıf Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlik Algıları Kaygıları ve Akademik Güdülenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri 27-29 Nisan 2007 Eskişehir.
 - Strayer, J. and Roberts, W., (2004). Empathy and Observed Anger and Aggression in Five Year Olds. Social Development 13(1) 1-13.
 - Ulutaş, İ., (2005). Anasınıfına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının Duygusal Zekâları Duygusal Zekâ Eğitiminin Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
 - Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Efe Azkeskin, K. ve Yılmaz, E., (2015). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bağlanma Biçimleri İle Sosyal Yetkinlik ve Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 1(2).
 - Ümit, N., (2010). Ergenlerin Duygusal Zekâları ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
 - Yalçın, H., (2010). Çocuk Gelişimi. Ankara: Nobel.
 - Yılmaz, E., (2012). 60-72 Aylık Çocukların Duyguları Anlama Becerilerinin Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
 - Yılmaz, S., (2007). Duygusal Zekâ ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.